

הלכות מצויות לפורים

- פרשת זכור -

א. קריאת פרשת זכור

שבת שלפני פורים קורין פרשת זכור. ומצותה מן התורה. ויש אומרים שיש לקרותה בעשרה מתוך ספר תורה כשר. [שו"ע (ס"ט תרפ"ה) ומ"ב (ס"ק טז וז). ועיי' מש"כ בזה בגליון נ"ג]. וצריכים השומעים לכוון לצאת ידי חובה וכן הקורא להוציאם. [מ"ב (ס"ט תרפ"ה ס"ק יד)]. ולכתחלה יש לכוון אף בברכות העולה לתורה. [עיי' בשבט הלוי (ח"י ס"ק יז) ובתשובות והנהגות (ח"ב ס"ב יז)].

ב. לא שמע כמה מילים

השומע פרשת זכור והפסיד כמה תיבות, כל ששמע עיקר ענין זכירת עמלק יצא. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש מועדים אות ב). ודעת הגר"פ זצ"ל (מקראי קדש פורים ס"ז) שצריך לשמוע מילה מילה].

ג. מצאו פסול בספר התורה לאחר הקריאה

אם מצאו לאחר זמן פסול בספר תורה והתברר שהיה גם בשעת קריאת פרשת זכור, אין צריכים לחזור לשמוע. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש שם אות ד) ותשובות והנהגות (ח"ג ס"י רכ ד"ה חולה)].

ד. מי שאינו יכול לבוא לבית הכנסת

מי שאינו יכול לבוא לשמוע קריאת פרשת זכור יזהר לקרותה בעצמו בנגינתה ובטעמיה. ויהדר לקרותה מתוך ספר. ועל כל פנים מתוך חומש. [רמ"א (ס"ט תרפ"ה), מ"ב (ס"ק יח) ובנין שלמה (ס"י נד). ועיי' עוד בתשובות והנהגות (ח"ג ס"י רכא) ובגליון נ"ג].

ה. האם נשים חייבות לשמוע פרשת זכור

יש אומרים שנשים חייבות לשמוע פרשת זכור. [בנין ציון (ח"ב ס"י ח) ועוד]. ויש אומרים שפטורות. [החניך (מצוה תר"ג), כה"ח (אות ל). וכן משמע מסתימת המ"ב בס"י תרפ"ה]. ולמעשה נתפשט המנהג בזמנינו ברוב הקהילות שבאות לשמוע פרי זכור. [מנח"י (ח"ט ס"י טח) והגרשו"א זצ"ל (בנין ציון א"ר) ובתורת חסד (ס"י לו) כת' שהמנהג שנשים שאינן באות לשמוע. ועיי' בגליון נ"ג].

- תענית אסתר -

א. תענית אסתר

מתענים ב"יג באדר ואם חל פורים בא' בשבת, מקדימין ליום חמישי. [שו"ע ס"י תרפו ס"ג].

ב. רחיצה בחמין

תענית זו אינה אסורה אלא באכילה ושתייה, אבל רחיצה בחמין ושאר חומרות שיש להקיים בשאר תעניות אין נהוגות בתענית זו. [עיי' בשעה"צ (ס"י תקנ אותיות ח-ט) וביאור הלכה (רס"י תקנא) ומשמע שמחמירין רק בשאר התענית ולא בתענית אסתר].

ג. רחיצת הפה

אין לרחוץ הפה גם בתענית זו. ובמקום צער יש להתיר ויזהר לכפוף ראשו ופיו למטה שלא יבוא לידו בליעה. [מ"ב (ס"י תקסז ס"ק יא) וכ"כ בשרגא המאיר (ח"ח ס"ג ע"ז אות ב)].

ד. מעוברות ומניקות

מעוברות ומניקות, לענין שאר צומות דעת השו"ע (ס"י תקנד ס"ג ה) שפטורות מלהתענות (פרט לט' באב ויה"כ), מיהו דעת הרמ"א (רס"י תקנ) שנהגו להחמיר אם אינן מצטערות. ולענין תענית אסתר יש אומרים שאף לפי הרמ"א פטורות אף אם אינן מצטערות. [נשע"י (ס"ט)]. ויש מחמירים אם אינן מצטערות. [א"י (ש"ס) ועיי' בשעה"צ (ס"י תקנד אות ג)]. ולמעשה בזמנינו שנהגו חלשות אין עליהן לצום. ועיי' במ"ב (ס"ק ד) ובשעה"צ שכת' שהכל לפי המנהג. ועיי' במהר"ש"ם (דעת תורה ש"ס) ובכה"ח (אות כא) שפסקו להקל. ובדברי יציב (ח"ב ס"י רצא-רצב) כת' שבדורנו יש להקל. ועיי' בשו"ת עקיבה יוסף (שולחנ' ס"י קנד) בשם החת"ס להקל למעוברות ומניקות זולת ביה"כ. ולשאר נשים זולת תב"א ויה"כ. ועיי' בהליכ"ש (מועדים פ"ג הנה"ג 16) בשם הגרשו"א זצ"ל].

ה. חולה שאין בו סכנה

חולה שאין בו סכנה פטור מלהתענות. [שעה"צ (ס"י תרצב אות כט) ושונה הלכות (אות ו)].

ו. חש בראשו ומצטער הרבה מחמת זה

חש בראשו ומצטער הרבה מחמת זה פטור מהתענית. [עיי' ברמ"א (ס"י תרפו ס"ג ב) ומ"ב (ס"י תע"ב ס"ג ב). ועיי' בכה"ח (שם אות יז)].

ז. מי שהצום משפיע עליו שיצטער למחרת בפורים

יש שמחמת חולשה וכדומה שפיע עליו הצום ויצטער ביום הפורים פטור מהתענית. [מהר"ש"ם (דעת תורה ש"ס ע"ב ד"ה ועיי' שו"ת)].

ח. בעלי ברית, פדיון הבן וחתן בשבעת ימי המשתה

בעלי ברית ובעלי פדיון הבן וכן חתן וכלה בז' ימי המשתה, המנהג להקל שלא יצומו בתענית אסתר. [עיי' בשעה"צ (ס"י תרפו אות טז) וכן פסקו הגרשו"א זצ"ל (הלכות הנהגות ע"ג ד). והגר"ק שליט"א (חוט שני שבת ח"ב ע"ג ע"ג) הביא בשם החזו"א שאין לחייב בימי הז' להתענות תענית אסתר. וכן הוא בארחות רבנו (ח"ג ע"ג לו) בשם הגר"ק זצ"ל. ועיי' בשעה"צ (ס"י תרפו אות טז)].

ט. דין הקרואים לברית מילה

בתענית אסתר שנדחה נחלקו הפוסקים האם שאר הקרואים רשאים לאכול בסעודה. [מ"ב (ס"י תרפו ס"ק ז) והביא שהמיקל יש על מי לסמוך. ולמעשה המנהג לאסור. [ח"י"א (ככל קה"א אות ג), קשו"ע (ס"י קמא אות ג), כה"ח (אות כז) ומכ"ת לוי (חט"ו ע"ג יח)].

- קריאת המגילה -

דיני בן כרך ובן עיר

א. חובת קריאת המגילה בעיירות וכרכים

ביום י"ד באדר קוראים את המגילה בעיירות גדולות וכרכים שאינם מוקפים חומה מימות יהושע בן נון. אמנם כרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון, אפי' אינן מוקפין עכשיו קורין בט"ו. והכפרים הנראים עם הכרכים המוקפים, אפי' אינם סמוכים קוראים בט"ו, וכן הדין בסמוכים אפי' אינם נראים עמם ובלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל. [שו"ע (ס"י תרפ"ה ס"ג א-ג). ועיי' במ"ב (שם הפירוט בה)].

ב. עיירות המסופקות

עיירות המסופקות אם הם מוקפות מימות יהושע בן נון או האם סמוכות להם וכו', נחלקו הראשונים מתי זמנם לקריאת המגילה. יש אומרים שקוראים ביום י"ד בלבד, שהולכים בהן אחר רוב עיירות שרובן אינן מוקפות מימות יהושע. [ר"ן (מגילה ב. ד"ה ולענין)]. ויש אומרים שקורין ביום י"ד ובט"ו ומברכים על

קריאתה ב"י"ד בלבד הואיל והיא זמן קריאתה לרוב העולם. [רמב"ם (מגילה פ"א הי"א)]. והעיקר כדעה האחרונה. [שו"ע (ס"י תרפ"ה ס"ג ד) אולם הגר"א (ש"ס פסק כה"ר). ומבואר בשעה"צ (אות ט) שעכ"פ מצרפינן דעת הגר"א לקולא].

ג. מהם עיירות המסופקות

ודין הספקות נוהג בטבריה, יפו, צפת, עכו, חיפה, לוד, באר שבע, בית שאן, חברון, שכם וע"ה. ויש אומרים שגם באשדוד, אשקלון, גוש חלב, רמלה ופראג נוהגים דיני הספקות. ובח"ל דין הספקות נוהג בדמשק, צור ובגדד. [עיי' בזה במנח"י (ח"ח ס"י טא), בקובץ תשובות (ח"א ס"י טח) בכה"ח (ס"י תרפ"ה אות יז) ועוד]. וינהג כל אחד לפי המנהג והוראת רבותיו.

ד. קרא ב"י"ד בכרך המוקף חומה האם יצא ידי חובתו

בן כרך שקרא ביום י"ד יצא בדיעבד. [מ"ב (ס"י תרפ"ה ס"ק יא)]. ומכל מקום הקורא ביום י"ד מחמת ספק שמא המקום אינו מוקף חומה וכדומה צריך לחזור ולקרוא ביום ט"ו כי כך בענין חכמים מתחלה. [חזו"א (א"ח ס"י קנ"ב ס"ק ב ד"ב בדין)].

ה. האם בן כרך יכול להוציא בן עיר יד"ח קריאת המגילה

מי שדינו לקרוא בט"ו אינו יכול לקרוא ולפטור לבני י"ד ב"י"ד וכן להפך. [פרי"ח (ס"י תרפ"ה אות א)]. ויש אומרים שאם בן כרך קרא לבן י"ד ב"י"ד יצא בדיעבד. [פמ"ג (ש"ס מ"ז ס"ק ג), הגר"א (ס"ק ז) ועוד. ובמ"ב (ס"ק ח) הביא שתי הדעות ועיי' בשעה"צ (ש"ס). ועיי' עוד בגליון ו].

ו. בן עיר שהלך לכרך

בן עיר שהלך לכרך: דעת המ"ב (ס"י תרפ"ה ס"ק יב) שאם היתה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו לפני שיאיר היום אף שלבסוף רואה שהוא מוכרח להתעכב שם ביום ט"ו מ"מ אינו נקרא "מוקף" וקורא ביום י"ד בהיותו בכרך. אבל אם בעת נסיעתו לא היה בדעתו לחזור מן הכרך אלא לאחר שיאיר יום ט"ו חל עליו שם מוקף וקורא ביום ט"ו, ואפילו אם אח"כ חזר לעירו ביום ט"ו קורא שם אם לא קרא מתחלה בכרך. וכ"ז אם לא נמלך לחזור קודם שיאיר היום, אבל אם חזר לעירו קודם היום לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בכרך בעת קריאת העיר. אולם דעת החזו"א (ס"י קנ"ב ס"ק ו) שלא מועיל כוונתו בעת נסיעתו לקבוע מקומו, אלא צריך שתי תנאים להתחייב באותו מקום [א'] להיות במקום ההוא מתחלת הלילה (צאת הכוכבים). [ב'] כוונה מתחלת הלילה להישאר עד אור הבוקר. ואף אם לבסוף חזר לעירו קודם שיאיר היום חייב לקרוא כדן המקום דש"ס.

והכרעת הפוסקים שיש לחוש לדעת החזו"א ועל כן מי שחיובו תלוי במחלוקת זו חייב בקריאה מספק ואינו מברך, ורצוי שישמע הברכה מאחר, וכמו כן חייב בשאר מצות היום ואומר על הניסים. [הגר"ש זצ"ל (שבות יצחק פ"א אות ב)]. ועוד סבירא ליה לחזו"א (ש"ס) שדעתו בכניסת היום קובעת לגמרי, ועל כן אף אם לבסוף חזר לעירו קודם שיאיר היום חייב לקרוא כמו המקום דש"ס (דלא כדעת המ"ב שסובר שאם נמלך וחזר קודם שיאיר היום אינו חייב לקרוא).

ז. בן כרך שהלך לעיר

בן כרך שהלך לעיר: כתב המ"ב (ס"י תרפ"ה ס"ק יב) שאם היתה דעתו בעת נסיעתו לחזור למקומו קודם שיאיר יום י"ד באדר, אינו קורא עמם אף אם לבסוף נתעכב ולא חזר, אלא קורא ביום ט"ו כמקומו. אבל אם לא היה בדעתו בעת נסיעתו לחזור משם רק לאחר זמן קריאה דהוא ביום י"ד בבוקר, חל עליו חובת הקריאה של העיר. ואף שחזר באותו יום ובא לכרך צריך לקרוא ביום י"ד. [וכתב הפמ"ג (מ"ז ס"ק ו) שאם היתה דעתו להישאר שם ושניה דעתו לחזור לפני שיאיר היום והתעכב שם מחמת אונס פטור]. וכל זה אם לא נמלך לחזור קודם שיאיר היום, אבל אם חזר למקומו שהוא הכרך קודם היום לא מועיל מה שחשב מתחלה להיות בעיר בעת קריאת העיר. ועיי' באות הקודמת לענין דעת החזו"א.

ח. בן עיר שעקר דירתו והלך לכרך

בן עיר שעקר דירתו (לאחר שקרא ב"י"ד) והלך לכרך, יש אומרים שמתחייב שנית בט"ו. [ביאור הלכה (ס"י תרפ"ה ד"ה בן עיר)]. ויש אומרים שבאופן זה לא יברך על הקריאה. [חזו"א (ש"ס)]. וכן עיקר. [מנח"ש (ח"א ס"י כג אות י) והגר"ש זצ"ל (שבות יצחק ש"ס ע"ג כו) דיש לחוש לשיטה זו].

ט. בן כרך שהיה בעיר ב"י"ד וחזר לכרך בט"ו

בן כרך שהיה בעיר ב"י"ד וחזר לכרך בט"ו. דעת החזו"א (ש"ס) שאם חזר בתחלת הלילה מתחייב בט"ו (אף אם יצא מהכרך פעם שניה קודם שיאיר היום). ואפילו אם שוהה בעיר בתחלה יום ט"ו אם דעתו לחזור לכרך קדם שיאיר היום חייב לקרוא בט"ו (אפילו שהוא עדיין בעיר). [חזו"א (ש"ס)]. ומכל מקום יש אומרים שלא יברך על הקריאה. [מנח"י (ח"י ס"י נד) ובש"ט הלוי (ח"ח ס"י קס)]. ויש חולקים וסוברים שיברך. [הגרשו"א זצ"ל (הליכ"ש פ"כ אות ה)]. ויש אומרים שיברך דוקא רק אם חזר לכרך מבעוד יום. [הגר"ש זצ"ל (שבות יצחק ח"י ע"ג כו-כז)].

חובת קריאת המגילה בלילה וביום

א. חובת קריאת המגילה ביום ובלילה

חייבים לקרוא המגילה בלילה ולחזור ולשנותה ביום. [שו"ע (ס"י תרפו ס"ג א)].

ב. חובת קריאת הלילה מדרבנן או מדברי קבלה

יש אומרים שחובת קריאת המגילה ביום ביום בין בלילה אינה אלא מדרבנן. [כן משמע מהטור (ס"י תרפ"ה)]. ויש אומרים שרק בלילה היא מדרבנן, אבל ביום חיובה מדברי קבלה. [מ"ב (ק"י ס"י מא), הטורי אבן (מגילה ד. ד"ה כנון)]. וכן הוא בשעה"ת (ס"י תרפ"ה אות א)]. והעיקר כדעה האחרונה. [שעה"צ (ס"י תרצב ס"ק כז) וס"י תרצ אות מא)]. ועיי' בסמוך הנפקא מינה ממח' זו.

ג. חובת שמיעה כל מילה מקריאת המגילה

אם לא שמע אפי' מילה א' מהמגילה לא יצא ידי חובתו. [מ"ב (ס"י תרצ ס"ק מח)].

ד. חובה להשמיע לאזניו

לדעת הסוברים [עיי' לקמן באות ג'] שחרש אינו יכול להוציא רבים ידי חובת קריאת המגילה, אם שקורא המגילה לעצמו צריך להיזהר מאוד שישמיע לאזניו שאי לאו כן אפילו בדיעבד לא יצא. [שעה"צ (שם אות ז)]. אבל לדעת החולקים בדיעבד יצא. [מ"ב (ש"ס)]. ולמצוה לכולי עלמא צריך להשמיע לאזניו. [עיי' בב"י (רס"י קפה) ובמ"ב ש"ס. ועיי' במועדים וזמנים (ח"י ס"י קא) ועיי' בזה בגליון נ"ב].

ה. האם צריך לכוון ולהקשיב כל מילה ומילה

השומע את המגילה אפילו אם לא כוון בכל תיבה יצא. [מג"א (ס"י תרצ ס"ק טו)]. ועיי' בסמוך.

ו. הסיח דעתו באמצע קריאת המגילה

השומע את הקריאה ופנה לבו לגמרי לדברים אחרים עד כדי שלא שמע כלל מה שהחזן אומר לא יצא. [הגרש"י זצ"ל (אשרי האיש עמי רפז)]. אך אם לא היה מרוכז במה שהחזן אומר אבל שמע הקריאה, וכגון שידו ארוזת ביחד עם החזן או שהוא זוכר ששמע אך לא שם לבו למה ששומע, הרי זה יצא. [עני במג"א (סי' תרצ ס"ק טו)]. וכן פסק הגר"ח ש"ס (אגרת הפורים פי"ג הגה כא-כד). ועי' בזה בגליון נ"ב.

ז. המסתפק אם שמע קריאת המגילה כדין, האם חייב לחזור לשמוע

המסתפק אם שמע כדין, בקריאה של הלילה הוא ספק דרבנן לקולא [כמבואר לעיל אות ב'] ואינו צריך לחזור ולקרוא. [מ"ב (סי' תרצב ס"ק טז) ועי' בפתי"ש (ו"ד סי' קי ס"ק א)]. אבל ביום דחובא מדברי קבלה [כמבואר לעיל אות ב'], ועל להחמיר שספקו לחומרא. [עני מ"ב (סי' תרצב ס"ק טז). ועי' עוד בזה בגליון קע"ח]. ועי' בסמוך מה דין באופן זה בעיירות המסופקות.

ז. המסתפק אם שמע קריאת המגילה כדין בעיירות המסופקות

הקורא ביום י"ד וביום ט"ו מספק, וכגון שנמצא בעיירות המסופקות (בין מחמת ספק במציאות או מוקפות הן מימי יהושע בן נון, או מחמת פלוגתא), ומסתפק אם שמע המגילה כדין ביום ט"ו צריך לחזור ולקרוא אף קריאת היום. והמחמיר תבוא עליו ברכה. [כיון שיש כאן ס"ס, ספק שמא שמע כדין, ספק שמא אינו חייב לקרוא כלל. אלא דאין להקל בזה אלא בספק שאירע בקריאה של יום ט"ו, אבל ביום י"ד דמברכינן בה מה"ט שכתב הגר"א בדביעבד בן כרך שקרא בי"ד יצא מסתבר דאין להקל. ואף ביום ט"ו המחמיר תביעי. וכן שמענו מגדולי הפוסקים. ועי' בגליון קע"ח].

ח. הפסיק באמצע קריאה, האם ממשיך ממקום שפסק

אם הפסיק באמצע קריאה ואח"כ חזר למקום שפסק, אפילו שהה כדי לגמור את כולה, יצא. [שו"ע (סי' תרצ ס"ע ה)]. ואפילו סח בנתיים. מיהו גוערין במי שסח בנתיים. [רמ"א (שם) דהרי אם הפסיק יוצא בדביעבד, עי' בשעה"צ (אות יח)]. אלא שאם שהה מחמת אונס כדי לגמור את כולה חוזר לראש ללא ברכה, אלא אם כן הסיח דעתו דאז גם מברך. [מ"ב (סי' תקפ ס"ק יח) והגרש"י זצ"ל (חשוקי חמד מגילה ע"מ רל)]. והיינו שאינו ראוי משום שצריך לנקבו או שהמקום אינו ראוי מחמת צואה או מי רגלים, אבל אונס אחר כגון מחמת ליסטיס אינו חוזר. [מ"ב (סי' סה ס"ק א)]. ועל כן מי שנאנס ללכת לבית חולים וכדומה ממשיך במקום שפסק, אלא שאם הסיח דעתו יש אומרים שעליו לברך על המשך קריאתו. [הגרש"י זצ"ל (חשוקי חמד מגילה ע"מ רל)].

ט. לא שמע מילה מהש"ץ, להשלימה מתוך חומש

השומע הקריאה מהש"ץ וחסר מילה אחת או יותר רשאי להשלים באותו זמן מתוך מגלה כשרה עד מקום שהש"ץ נמצא. ואם אין לו מגילה כשרה בדביעבד משלים מתוך חומש בתנאי שלא יחסר רוב הקריאה. [מ"ב (סי' תרצ ס"ק ז ו"ס ק"ט)].

י. השלים קריאת המגילה בעודו שומע מהש"ץ

השומע הקריאה מהש"ץ ובאותו זמן השלים מילות החסרות לו, אם לא השלים גם המשך הקריאה, אפילו כוון לצאת על ידי שמיעתו מהש"ץ, לא יצא ידי חובתו. [אע"פ ששומע כוונה מהני אף בשעה שהוא מדבר כדמוכח בשעה"צ (סי' קסז אות מג) למעין, מ"מ הרי נמצא קורא למפרע ולא יצא כמ"ש השו"ע (סי' תרצ ס"ע ה) והמ"ב (סי' כב). אלא שצ"ע היכן שהשלים מילה או ושמעו מילה מאח"כ אם חשב למפרע שהרי דינו כאילו אמרם שתייהם ביחד. ועי' בזה בגליון קע"ח].

יא. לקרוא במילה במילה עם הש"ץ

הרוצה לקרוא מילה במילה עם הש"ץ רשאי לעשות כן אף כשקורא מתוך חומש (כלומר לא מתוך מגילה כשרה), ויתנה בלבו שאם לא ישמע איזה מילה מהש"ץ ייד"ח (של אותה מילה) בקריאה שלו. [הגרש"י זצ"ל והגר"ח ש"ס (אגרת הפורים פי"ג הגה כד). ועי' בגליון קע"ח].

יב. לקרותה ללא טעמים

מי שאינו יודע לקרא את המגילה בטעמים רשאי לקרותה בלא טעמים. [מ"ב (סי' תרצ ס"ק כה) ובה"ל (סי' תרפ"ט ד"ה חרש)].

יג. שמיעת המגילה דרך טלפון כשנאנס ואין בידו מגילה כשרה

מי שאין בידו מגילה ואינו יכול לשמוע מאחר מחמת אונס ובידו לשמוע דרך טלפון, עליו להחמיר לעשות כן. [כ"י יש צ"ד שיד"ח, ועי"כ יש להחמיר כשאין בידו לשמוע מאחר. וכן מבואר בשבט הלוי (ח"ה סי' פד). ועי' בא"מ (ח"ב סי' קה ו"ד קה), במנח"ש (ח"א סי' ט) ועוד. ועי' בגליון קמ"ח]. ואם כבר שמע דרך הטלפון ואחר כך נזדמנה לו מגילה כשרה חייב לשמוע פעם שניה ללא ברכה. [שבט הלוי (שם)].

החייבים בקריאה

א. החייבים בקריאת המגילה

הכל חייבים בקריאת המגילה, אנשים ונשים וגרים. ומחנכים את הקטנים לקרותה. ואף אם שומע מהקורא יוצא יד"ח, והוא שישמע ממי שהוא חייב בקריאתה. [שו"ע (רס"י תרפ"ט)].

ב. חרש שמדבר ואינו שומע

חרש המדבר ואינו שומע חייב בקריאת המגילה לכל הדעות. [ב"יאר הלכה (רס"י תרפ"ט ד"ה חרש)]. ואם שומע על ידי מכשיר שמיעה נחלקו הפוסקים אם יוצא ידי חובתו על ידי שמיעה זו. [עני לעיל אות י"ב לענין שמיעה דרך טלפון]. ועל כן אם בידו להוציא את המכשיר ולשמוע ללא עזרתו יעשה כן, ואם לאו יקרא לעצמו ולא ישמע מאחרים.

ג. האם חרש מוציא רבים ידי חובתם

יש אומרים שחרש שמדבר ואינו שומע אינו מוציא את הרבים ידי חובת קריאת המגילה [שו"ע (סי' תרפ"ט ס"ע ב) ועי' ב"י ובמ"ב (סי' ה) הטעם לזה]. ויש אומרים שדביעבד אם שמע ממנו יצא. [ב"י (אות ה), מ"א (סי' א) ומ"ב (סי' ה)]. ואם שומע רב עזרת מכשיר שמיעה הדבר תלוי במחלוקת הפוסקים אם שמיעה זו נחשבת שמיעה. [עני לעיל אות י"ג לענין שמיעה דרך טלפון]. ועל כן לכתחלה אין לצאת על ידו ידי חובה אלא אם כן אין אחר.

שמיעה בעשרה וברוב עם

א. קריאת המגילה בעשרה

מגילה בזמנה צריך לחזר אחר יי, ואם א"א קורים אותה ביחיד. [שו"ע (סי' תרצ ס"ע יח)].

ב. הפסיד את הקריאה בצבור האם צריך לחזר אחר עשרה

אם קרא אותה בציבור ואיזה יחיד לא שמעה, יוכל לקרותה אפילו לכתחלה ביחיד, והואיל וקורין אותם באותה העיר בעשרה. [רמ"א (שם) חזו"א (סי' קנה ס"ק ב)]. ויש חולקים ועל כן אף באופן זה יש להדר אחר עשרה. [מ"ב (סי' תרצב א"א ס"ק א)].

ג. האם נשים מצטרפות לעשרה

צירוף נשים לעשרה הוא ספק אם מצטרפת, ועל כן לכתחלה אין לצרפם. [רמ"א (שם) ועי' בחזו"א (סי' קנה ס"ק ב)]. וכ"ז לענין הצטרף עם אנשים, אבל נשים עם נשים

מצטרפות. [שלמת חיים (סי' ט), הגרש"י זצ"ל (שלמי מועד עמי רעד), הגרש"י זצ"ל (הליכות והנהגות ע"מ 12) ורמ"א (ח"ב סי' עג)].

ד. האם קטנים מצטרפים לעשרה

קטנים אינם מצטרפים לעשרה. [מ"ב (סי' תרצ ס"ק א)]. ועי"ש (סי' תרפ"ט ס"ק ב) שלקריאה שלא בזמנה מצטרפים כיון שהוא רק משום פרסומי ניסא.

ה. קריאה ברוב עם

יש ללכת לבית הכנסת לשמוע המגילה תוך צבור גדול משום ברוב עם הדרת מלך. [מ"ב (סי' תרצ ס"ק א)]. והשומע מחדר הסמוך לבית הכנסת עליו להכנס שם שאם לאו לא מקיים ברוב עם. [ב"יאר"ה (שם ד"ה צ"ד)]. ועי' בדבר יהושע (ח"א סי' צו ד"ה גס)]. ומ"מ המתפלל בבית כנסת קבוע אינו צריך ללכת לבית הכנסת אחר משום ברוב עם. [מ"ב (סי' תרפ"ט ס"ק ז) ובה"ח (אות יב)].

דיני קריאה לנשים

א. חובת נשים בקריאת המגילה

נשים חייבות בקריאת המגילה. [שו"ע (רס"י תרפ"ט)]. אלא שיש אומרים שאין חייבות לקרוא אלא לשמוע. [עני לקמן].

ב. כשיכולה לצאת על ידי אחרים

אשה שיש לה ממי לשמוע לא תקרא בעצמה אלא תצא ע"י אחרים. [מ"ב (סי' ת"ח)].

ג. להוציא שאר נשים ידי חובת הקריאה

אין לאשה לקרוא להוציא נשים אחרות ידי חובתן. [שעה"צ (סי' תרפ"ט אות טז) משום דזילא בהו מלתא]. ומכל מקום אם אין להן אפשרות אחרת לשמוע המגילה רשאית להוציאן. [תורת היולדת (פ"ה סוף אות ז)].

ד. להוציא שאר נשים ידי חובת הברכה

להוציא את שאר הנשים ידי חובת הברכה, יש אומרים שאין לנהוג כן, אלא כל אחת תברך לעצמה. [מנח"י (ח"ג סי' נד אות לח) הגר"ח ש"ס שליט"א והגר"ח שליט"א (אגרת הפורים פי"ג הגה מא)]. ויש אומרים שרשאית להוציאן. [הגרש"י זצ"ל (אגרת הפורים פי"ג הגה מא)].

ה. קריאה ברוב עם

אין חובה לנשים לחזר אחר קריאה ברוב עם. [כן משמע מהמ"ב (סי' תרפ"ט ס"ק א) וכ"כ החלקת יעקב (או"ח סי' רלב). וכן פסק הגרש"י זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות ט)]. ויש אומרים שגם נשים תלככה לבית הכנסת משום ברוב עם. [ח"י"א (כלל קנה אות ז) ובה"ח (סי' תרפ"ט אות יב)].

ו. האם נשים מצטרפות לעשרה

ע"י מה שכתבנו בזה לעיל אות ג' בדיני שמיעה בעשרה וברוב עם.

ז. דין הברכות על הקריאה

אם האשה קוראה לעצמה מברכת "לשמוע מגילה". [רמ"א (סי' תרפ"ט ס"ע ב), מ"ב (סי' תרצב ס"ק יא) והגרש"י זצ"ל (נטעי גבריאל פלי"ד הגה א)]. ויש אומרים שמברכת "לשמוע מקרא מגילה". [מ"ב (סי' נד אות לח) הגר"ח ש"ס שליט"א (אגרת הפורים פי"ג הגה מא)]. ויש אומרים שרשאית להוציאן. [הגרש"י זצ"ל (אשרי האיש פמ"ג אות לב)].

ח. קריאה לנשים

הקורא קריאה לנשים, ישמע המגילה קודם לכן בבית הכנסת ואחר כך יוציא אותן ידי חובה. ומכל מקום אם מכון שלא לצאת באותה קריאה שפיר דמי לצאת אחר כך בקריאת הצבור. [מ"ב (סי' תרצב ס"ק יא)].

ט. אם השומעים יברכו בעצמן

אם הש"ץ כבר יצא ידי חובת קריאת המגילה (או שמכון שלא לצאת בקריאה זו) היוצאים ידי חובה על ידו, יברכו בעצמם על המגילה. [מ"ב (סי' תרצב ס"ק ז)]. ולענין נוסח הברכה והאם א' מברכת עבור כולן, עיין לעיל אותיות ג' וה'.

י. נוסח הברכה

המברך עבור נשים טוב שיברך לשמוע מגילה. [מ"ב (סי' תרצב ס"ק יא)].

יא. ישיבה בקריאה לנשים

הקורא את המגילה לכמה נשים, אפילו הן יותר מעשרה יכול לשבת בעת הקריאה. [הגרש"י זצ"ל (אשרי האיש ח"ג פמ"ג אות ל)].

יב. דין ברכת הרב את ריבנו

אחר קריאת המגילה לנשים אין מברכים ברכת "הרב את ריבנו" אפילו הן עשרה. [הגרש"י זצ"ל (הליכ"ש פכ"ג אות ג) והגרש"י זצ"ל (אשרי האיש פמ"ג אות לב)].

- משלוח מנות -

א. חובת משלוח מנות

חייב אדם לשלוח שתי מנות לרעהו, דכתיב "ומשלוח מנות איש לרעהו". ומצותה שתי מנות לאדם אחד, וכל המרבה הרי זה משובח. [שו"ע (סי' תרצה ס"ע ד) ומ"ב (שם ס"ק א)].

ב. טעם המצוה (האם מועיל לשלוח אף כלים)

הטעם על המצוה משלוח מנות: יש אומרים שהוא כדי להרבות שלום וריעות. [מנחת הלוי (מגילת אסתר פי"ט פ"י סי' יט)]. ויש אומרים שהוא כדי שיהא לכל א' צורכי סעודת פורים. [תרה"ד (סי' קיא)]. ועי' בחת"ס (סי' קצו) שני מהרמ"א ש"ס"ל כהמנות הלוי, אולם הפר"ח (שם) חולק על הרמ"א].

ויש כמה נפקא מינות לפי הטעמים, וכגון שלפי שיטה הראשונה אפשר לשלוח כלים וכדומה. אבל לפי השיטה השניה צריכים דוקא דבר מאכל. ומכל מקום כבר נתפשט לתת במשלוח מנות מיני מאכלים. [כנה"ג (שם הב"י ס"ק ז). ועי' בגליון נ"ג].

ג. לשולחם על ידי שליח

יש אומרים שאפשר שחיובו חז"ל לשלוח המנות דוקא על ידי שליח. [מ"ב (שם) (סי' יח) בשם רש"י ציון (סי' מב) (אלא שבאמת שם פ"ט דלא בעינן שליחות) ועי' במקור חיים (ס"ס תרצב)]. ויש אומרים שלא צריך שליחות. [א"א ב"שטאטש (שם), כ"ח"ח (אות מא) וחזו"א (דינים והנהגות)]. ויש להקפיד לכתחלה לשלוח כע"פ אחד על ידי אחר.

ד. האם מועיל לשולחם על ידי קטן (לדעת המחמירים לעיל)

י"א שמועיל לשולחם אף על ידי קטן. [חת"ס ומקור חיים (ס"ס תרצב)]. ויש מסתפקים בזה. [הרמ"א (פסקי תשובה סי' קמח)]. ודעה ראשונה עיקר. [מהרש"ם (דעת תורה סי' תרצה)].

ה. האם מועיל לשלוחם לפני פורים

יש אומרים שמועיל לשולחם מ"א בארז אם יגיעו בפורים. [מהר"א (סי' רד)]. וכן פסק המהרש"ם (דעת תורה שם ס"ע ד). ועי' בבאר היטב (סי' תרצה ס"ק ב) בשם ה"ד אהרן]. ויש מחמירים שצריך דוקא לשולחם בפורים עצמו. [ערוה"ש (אות יז) ותורה לשמה (שאלה קפח)]. ועי' עוד בפמ"ג (סי' תרצה א"א ס"ק א)].

ו. כל מסתפק אם קיים המצוה

כל מצות היום הם מצויות מדברי קבלה. [שלי"ה (נר מצוה מ"ס מגילה אות ו) וטורי אבן (מגילה ה: ד"ה חוקיה)]. ועל כן יש אומרים שספק לחומרא. [טורי אבן (שם)]. ויש מסתפקים בזה. [מ"ב (סי' תרצב ס"ק טז)]. ולמעשה לכתחלה יש להחמיר לחזור ולקיימם.

ז. הנותן משלוח מנות למי שאינו מברך האם עובר על לפני"ע לא תתן מכשול

מותר לתת משלוח מנות לשכן וכדו' שהוא חשוד שלא לברך, משום דרכי שלום אם כדי לקרבו לדת. [ואין בזה משום לפני"ע: א' אם כוונתו גם לקרב לב השני לחזור בתשובה אין חשש לפני"ע כמבואר בריטבי"א (קדושין לב. ד"ה הא). וכ"כ בתשובות והתנגות (ח"ב ס"ק קלה). וכן מבואר במנח"ש (ס"ה לה). ב' במקום דרכי שלום מותר כמבואר במ"ב (סי' שמו ס"ק ו) עיי"ש הנתנים בזה. וכן הוא בב"ד. וע"י בגליון נ"ג].

ח. הנותן מנה חשובה לפני"ח האם ייד"ח משלוח מנות ומתל"א יחד

ע"י בזה בסמוך אות ז'.
ט. המוסר משלוח מנות ע"י שליח, האם צריך לברר שקיים שליחותו
ע"י בזה בסמוך אות ז'.

י. חיוב אבל במשלוח מנות

אבל אפילו תוך שבעה חייב לשלוח מנות. [שו"ע (סי' תרצו ס"ע ו) ומ"ב (סי' ק"ע)]. ומכל מקום לא ישלח דבר שמחה. [מ"ב (שם ס"ק יח)].

יא. משלוח מנות לאבל

אין שולחין משלוח מנות לאבל כל י"ב חדש לאביו לאמו. [רמ"א (סי' תרצו ס"ע ו)]. ואם שלחו לו ורשאי האבל לקבלו. [כת"ב (ארי"ה סי' קמא) ושבת הלוי (ח"י ס"ק ו) וכן ב"ד]. ובמקומות שנוהגים להקל בשאלת שלום מותר לשלוח להם מנות גם כן בתוך י"ב חודש [אבל לא בתוך שלשים] ולא ישלחו לו מיני שמחה. [מ"ב (שם ס"ק כא). וכן רבים נוהגים להקל. ג' נגד החיים (ח"א פכ"א ס"ז אות ו). ועיי"ש שמ"מ אף בתוך ל' על שאר קרובים אין נוהגים להקל].

יב. לשלוח מנות לאשתו של האבל

מותר לשלוח מנות לאשתו של האבל. [הגר"ש"א זצ"ל (פני ברך פכ"ט הגה ע"א). וע"י ביטול עבדי (פ"ח ס"ב)].

יג. כשאבל עני

גם האבל הוא עני מותר לשלוח לו מעות או דבר מאכל (שאינו דבר שמחה) אפ"י תוך שבעה שלא גרע מצדקה. [מ"ב (סי' תרצו ס"ק יט וסי' תרצה ס"ק כז) וכה"ח (אות לה)].

יד. לשלוח לרב אבל

מותר לשלוח מנות לרב אבל, כן אין זה אלא כתשלום חוב ואינו דבר של שמחה והוא כדבר האבד שמוטת. [דברי מלאכיאל (ח"ה ס"י ר"א)].

טו. האם צריך להטביל את הכלי שמסובל עליו המשלוח מנות

הקונה כלי על מנת למלאות אותו בדברי מאכל ולשלוח את הכלי עם האוכל לאחר, אין המשלח צריך להטבילו, אלא המקבל. [הגר"ש"א זצ"ל (קונטרס ט"ב - שראלון אות ג)]. וכן שמענו בע"פ הגר"ש"א זצ"ל (והדר ביה ממה שנקט להחמיר בזה). וע"י בגליון צ"ד].

טז. האם מוביל להטביל כלי שעומד לתת במתנה

כלי העומד למתנה אין להטבילו לצורך המקבל. ואפילו זוכה את הכלי לחבירו לפני הטבלתו. ואם הטבילו על המקבל לחזור ולטבילו ללא ברכה. [הגר"ש"א זצ"ל (טבלת כלים פ"ח ס"ה ט), תשובות והתנגות (ח"א ס"י ת"ב) ועוד. וע"י והארכנו בס"ד בגליון ס"ד].

ז. מתנות לאביונים -

א. חובת מתנות לאביונים

חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. [שו"ע (סי' תרצ"ד ס"ע א)]. ורשאי ליתן מאכל או מעות. [מ"ב (שם ס"ק ב)]. ואפילו שתי פרוטות מועיל לזה. [מ"ב (שם)]. והגר"ח"ק שליט"א (ישמח ישראל ע"מ קמ"ד). ויש אומרים שבזמננו שאין לפרוטה ערך כלל יש לתת דבר חשוב שישמח בו העני. [הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש פמ"ו אות יג)]. והרוצה להזדר יתן מתנה חשובה שאין לעניו בושה לקבלה ושיעורה כ - 50 שקלים. [הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש ש"ס)].

ב. נתינתה בו ביום

מחמת שיעקר טעם מצוה זו הוא כדי שיהיה לו במה לשמוח בפורים, כל שלא הגיע לידו בפורים לא קיים המצוה. [התעוררות בתשובה (סי' תצ"ג)]. וע"י לקמן אות ה'.

ג. קיום המצוה על ידי נתינת צ"ק מזומן

הנותן צ"ק לעני יוצא ידי חובה. [הגר"ש"א זצ"ל (הלכ"ש פ"א אות כג) והגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש פמ"ו אות ג)]. ודעת הגר"ח"ק שליט"א (חובות מועד הרבנים לענייני צדקה תשס"ד ע"מ 7) שלא ייד"ח אפ"י העני יוציא הכסף בפורים מהבנק. ואף אם נותן לגבאי המחלק לעניים צ"ק בסכום גדול שיחלק לכל עני כפי שיעור הנתינה. [כן התפרסם בחוברת הנ"ל בשם הגר"ש"א זצ"ל].

ד. קיום המצוה על ידי נתינת צ"ק מזומן

הנותן צ"ק דחוי יש מי שאומר שלא ייד"ח. [הגר"ש"א זצ"ל (שלמי מועד ע"מ ר"פ)]. ויש אומרים שיצא כיון שיכול לקנות בזה בחנות. [הגר"ש"א זצ"ל. הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש פמ"ו אות ג)]. ודעת הגר"ח"ק שליט"א (חובות מועד הרבנים לענייני צדקה תשס"ד ע"מ 7). ואף אם אין לו מעות כעת בחשבון (אלא שמועד זה אחר פורים). [משנה הלכות (ח"י ס"ק קכ"ב)]. והנותן לקופה של צדקה צ"ק דחוי והם מזכים לו מעות מזומנים ונותנים זאת לעניים יש לומר שמועיל לכל הדעות.

ה. לזכות את המתנה לעני על ידי אחר

אם יש לו כסף עבור עני ואינו פוגש אותו בפורים, יכול לזכות לעני את הכסף ע"י שליח, אפילו אם לא יגיע לידו עד אחרי פורים. וזה בתנאי שהודיע לעני בפורים. [מהר"א (סי' רז) ושרגא המאיר (ח"ג ק"ב)]. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש פמ"ו אות ד). וע"י עוד בשיח יצחק (סי' ש"ט)].

ו. נתינת מתנות לאביונים קודם פורים

אין לתת לעני מתנות לאביונים קודם פורים. [ביאור הלכה (סי' תרצ"ד)]. ומכל מקום אם נותן לעני בתורת פקדון והעני יזכה בו בפורים מותר. [הגר"ש"א זצ"ל (ישמח ישראל ע"מ קל"ז)]. וכן מותר ליתן לשליח שיתנם לעני בפורים. [ערוה"ש (סי' תרצ"ד אות ב)].

ז. הנותן מנה חשובה לפני"ח האם ייד"ח משלוח מנות ומתל"א יחד

יש אומרים שהשולח ב' מנות לאביון אחד יצא ידי חובת משלוח מנות ומתנה לאביון אחד. [פ"ח (סי' תרצה) וטורי אבן (מגילה ה: ד"ה קיימת)]. ויש מסתפקים בזה. [הטורי אבן (אבני שהה שם ז. ד"ה והשאת), הרע"א (סי' תרצה) והבאה"ל (שם ד"ה או)]. ויש אומרים שלמעשה לא יצא ידי חובת מתנות לאביונים. [מהר"א (סי' רד) הובא בדעת תורה סי' תרצה ס"ע ד]. וע"י בזה בגליון נ"ב].

ח. חיוב אבל במתנות לאביונים

אבל אפילו תוך שבעה חייב לתת משלוח לאביונים. [שו"ע (סי' תרצו ס"ע ו) ומ"ב (סי' ק"ע)]. ומכל מקום לא ישלח דבר שמחה. [מ"ב (שם ס"ק יח)].

ט. יש לו רק לקיים משלוח מנות או מתנות לאביונים

מי שאין לו כדי לקיים משלוח מנות ומתנות לאביונים, מתנות לאביונים קודם. [פסקי ישובה (סי' קמח בהג"ה) בשם חמדת אריה (פ' כג)]. וע"י בגליון נ"ב].

י. המוסר משלוח מנות לאביונים או משלוח מנות על ידי שליח, האם צריך לברר שקיים שליחותו

השולח משלוח מנות או מתנות לאביונים על ידי שליח, יש אומרים ששליחותו שמעות היום הם מדברי קבלה לא צומכים על חזקה של שליח עושה שליחותו ועליו לברר שאכן קיים שליחותו. [כן צידד להחמיר האחרון (ח"י ס"ע ג)]. והמנהג להקל בזה. [ע"י באלף לך שלמה (סי' שפג) שכת' דהוי מילתא דעבדא לגלויה. ועוד י"ל שסומכים

על הסוברים שד"ק דינם דרבנן שסומכים על האי חזקה. אלא שלפ"ז בשולח ע"י קטן יש להחמיר. וכ"כ בחלקת יעקב (ס"ס ר"ה). וע"י בגליון קל"ד].

- דיני הסעודה -

א. סעודת פורים

מצוה להרבות בסעודת פורים. ובסעודה אחת ביום יוצאים ידי חובה. [שו"ע ורמ"א (סי' תרצה)]. ומכל מקום נכון לאכול גם בלילה. [מ"ב (סי' ק"א)].

ב. סעודה ערב שבת

אסור לקבוע בערב שבת סעודה שאינו רגיל בימי החול, מפני כבוד השבת שיכנס לשבת כשהוא תאב לאכול. [שו"ע (סי' רמ"ט ס"ע ג)]. מכל מקום סעודת מצוה שזמנה ערב שבת מותר. [רמ"א (שם)]. ועל כן פורים שחל בערב שבת יעשה סעודה, אלא שלכתחלה יעשה קודם חצות היום. [רמ"א (סי' תרצה ס"ע ג)]. ועיי"ש שצ"ח לדברי היד אפרים בשם המהר"ל (סי' נ) שנקט שעד שעה עשירית מותר לכתחלה [ובדיעבד יסעד אף אחר זמן זה עד בין השמשות]. [ע"י רמ"א (סי' רמ"ט ס"ע ג) ובמ"ב (סי' ק"א)]. ואם סעודתו נמשכת, יפסיק אכילתו לפני בין השמשות ופורס מפה ומקדש ואחר כך ימשיך. [שו"ע (סי' רמ"ט ס"ע ד) ומ"ב (סי' יא ויד וסי' תע"א ס"ק כא)]. ודעת הגר"ש"א זצ"ל (הלכ"ש פ"ח ס"ה 81) שאין לקבל שבת מבעוד יום ואח"כ לסעוד, שלא ינכר שהסעודה לכבוד פורים, ע"כ. וכ"כ השואל במהר"ל (סי' נ"ו אות ח)].

ג. בן עיר האם רשאי לסעוד סעודה לכבוד פורים של מוקפים בערב שבת

בן עיר רשאי לסעוד סעודה בערב שבת לכבוד פורים של מוקפים. [ע"י ברמ"א (סי' תרצה ס"ע ב) שכת' שיש חיוב משהו ושמהו ב"ב הימים. וכן א"ל חכם אחד שליט"א בשם הגר"ח"ק שליט"א].

ד. מצוה לבסוסי בפורים

אמרו חז"ל שחייב אדם להשתכר בפורים. ויש אומרים שהדברים כמשמעם. [שו"ע (סי' תרצה ס"ע ב)]. וכ"כ שער"ת (אות ב). וכן הוא בב"א"ה (סי' תרצה ד"ה ח"ב) בדעת השו"ע. והיודע בעצמו שזולל אז במצוה מן המצוות או שיהוג קלות ראש מוטב שלא ישתכר. [באה"ח (ד"ה ע"ד)].

ויש אומרים שישתה יותר מלימודו ואחר כך ירדם ויקיים עד דלא ידע. וכן עיקר. [רמ"א (שם) ומ"ב (שם ס"ק ה)]. אמנם לא מועיל לישון ואח"כ לשתות. [מקראי קדש פורים סי' מד].

ה. חיוב נשים במצוה זו

נשים פטורות בשתיית יין בפורים. [שבת הלוי (ח"י ס"י יח אות ב)]. וע"י בגליון צ"ד].

- דיני שתוי במצות -

א. שיכור, האם יכול לברך ברכת המזון

מי ששתכר כל כך שאפילו אינו יכול לדבר כראוי, יכול לברך ברכת המזון. [שו"ע (סי' קפ"ה ס"ד)]. מיהו אם השתכר לגמרי ועל כן אינו יכול לדבר לפני המלך, דעת השו"ע (סי' קפ"ה ס"ע ה) שאינו מברך ואם בירך הוי פסוק אם יצא. ויש חולקים שרשאי לברך אפילו לכתחלה (אחר שכבר שתה). וכן פסק המ"ב (סי' ק"ו) שמברך אלא שיזהר שלא יגיע לידי כך. ומכל מקום אם הגיע לשכרות של לוט לכולי עלמא אינו מברך שדינו כשוטה ופטור מכל המצוות. [מ"ב (שם ס"ק ו)].

ב. שיכור, האם רשאי להתפלל

שתה רביעית יין בבת אחת, אל יתפלל עד שיסיר יינו. [שו"ע (סי' צ"ט ס"ע א)]. אלא אם כן יעבור זמן התפלה. [מ"ב (סי' ק"א)]. והמנהג להקל בכל אופן ביניות שלנו שאינם חזקים. [רמ"א (סי' צ"ט ס"ע ג)]. ומכל מקום יש להחמיר דבר לכתחלה. [מ"ב (סי' ק"א)]. ואם שתה תוך הסעודה יכול להתפלל בכל אופן. [מ"ב (סי' ק"א)].

אם שתה יותר מרביעית, אל יתפלל עד שיסיר יינו, ומכל מקום אם הוא יכול לדבר לפני המלך אם התפלל תפלתו תפלה, ואם אינו יכול לדבר לפני המלך, אם התפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו. [שו"ע (סי' צ"ט ס"ע א)]. ואם התפלל, (או קרא ק"ש) כשהיה שכור בשכרות של לוט צריך לחזור שפטור היה באותה שעה. [מ"ב (שם ס"ק י"א)].

ג. שיכור, האם רשאי לקרוא קרי"ש

דין קרי"ש וברכותיה כדין תפלה המבואר באות ב'. [רמ"א (שם ס"ע א) ומ"ב (סי' ק"ז)].

ד. הפסיד תפלה מחמת שכרותו האם חייב תשלומים

אם עבר זמן התפלה, משלים אותה בתפלה שאחריה, כדין שוגג. [שו"ע (סי' צ"ט ס"ע א) ומ"ב (סי' ק"ו)]. מיהו אם הוא סמוך למנחה ויעבור זמן, אם ישתכר עד כדי שלא יוכל להפגין את יינו בזמן קצר כזה מניח הוי לחזלו עלמא אין לו תשלומין. [מ"ב (שם)].

ה. שיכור, האם רשאי לברך

יש אומרים ששיכור אפילו אינו יכול לדבר לפני המלך יכול לברך שאר הברכות (פרט לבהמ"ז וברכות קרי"ש). [רמ"א (סי' צ"ט ס"ע א) ומ"ב (סי' ק"א)]. ויש מחמירים לכתחלה. [מ"ב (סי' י"א)]. ואם בירך כשהיה שכור בשכרות של לוט צריך לחזור ולברך לכולי עלמא. [מ"ב (שם)].

ו. כשפג יינו

אם פג יינו רשאי אפ"י להתפלל. וכל א' לפי מה שמרגיש שפג יינו. [שו"ע (שם ס"ע ג)].

ז. לענות בדבר הלכה כשהוא שתוי

יזהר כל אדם שלא יענה בדבר הלכה כשהוא שתוי יין או שאר דברים המשכרים. [רמ"א (יו"ד סי' רמ"ב ס"ע יג)]. ויש מקילים אם שתה ריק רביעית. [הסמ"ע (סי' ז' ס"ק י"א) והתומים (אורים סי' ק)]. וע"י במ"ב (סי' צ"ט ס"ק י"ז)]. ומכל מקום דבר שהוא מפורש בפוסקים וזיל קרי בי רב הוא אין חשש. [רמ"א (סי' רמ"ב ס"ע יג)]. וע"י בש"ד (שם ס"ק כא) ובערוה"ש (שם אות ג)]. וע"י עוד בגליון צ"ג].

- פורים שחל מוצ"ש -

א. הכנת הקריאה בשבת

המתלמד לקרוא מגילת אסתר כדי לקרוא בערב מותר, כי ידיעתו היא כבר מעלשיו. [הגר"ש"א זצ"ל (ש"ש"כ פכ"ח הגה קע"ח ושולחן שלמה סי' רצ ס"ק א) ואחרות שבת (פכ"ב אות קצ"א)]. ויש מי שמתיר רק אם עושה כן בדרך לימוד. [הגר"ש"א זצ"ל (אשרי האיש ח"ב פל"ד אות יד וח"ג פמ"ב אות יט)].

ב. להביא המגילה לבית הכנסת לצורך מוצ"ש (במקום שיש עירוב)

פורים שחל ביום ראשון, לא יביא את המגילה בשבת לבית הכנסת, גם אם יש עירוב במקום, אלא אם כן יענין בה מעט עוד בו ביום. [מור וקציעה (סי' תרצ"ד ד"ה כשחל), ח"י"א (ככל קנה אות ז) וש"ש"כ (פכ"ח אות פ)]. ובתורת שבת (סי' שח ס"ק ח) כתב להקל בזה. ויבאנה בצנעה. [ע"י (סי' תרצ"ג ס"ק א), כ"ח"ח (סי' ש"ח אות מה) ואחרות שבת (פכ"ב אות קפ"ג)].

ג. להביא המגילה בבין השמשות

כשחל פורים ביום ראשון, יש להתיר להביא המגילה לבית הכנסת בבין השמשות (באופן שאין חשש הוצאה דאוי), דאין כאן אלא שבות במקום מצוה ולא גזרו עליו בבין השמשות. [פמ"י (סי' שח מ"ז ס"ק ב)].